

ზანი გაზეთისა წლიურად—2 მ. 50 კ. ნახევარი წლით—1 მ. და
25 კაპ. 1 თვით 25 კაპ.

თითო ნომერი 5 კაპ.

განცხადებათა ზანი: პირველი გვერდი 3 კიტის სტრიქონი 15 კ.
შუამდებარე გვერდი—10 კაპ. ტექსტის შუამდებარე—20 კაპ. სამგლო
ვარა განცხადების ერთხელ დაბეჭდვა—3 მან.

თეზი

გაზეთ-მოქმედების წიგნი არ დაიბეჭდა.

დაწვევით წერილებს და კორესპონდენტებს რედაქცია ინახავს მხო-
ლოდ ორი კვირის განმავლობაში. პასუხისთვის საჭიროა ფოსტის მარ-
კები. რედაქციის ნახევარწლიური ყოველწლიური კვირა-უქმების გარდა,
10 საათიდან 1 საათამდე რედაქციაში ОЛЫГНСКАЯ, 4 д. Диасамидзе
ხელის მოწერა და განცხადებანი მიიღება აქვე კვირა უქმ დღეებს გარდა

ს ა ზ რ ლ ი ტ ი კ ი დ ა ს ა ლ ი ტ ე რ ა ტ უ რ ი გ ა ზ ე თ ი . გ ა მ ო დ ი ს ო რ შ ა ბ ა თ ი ო ზ ი თ

მიიღება ხელის მოწერა 1913 წლისათვის

ორშაბათის საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

წელიწადი
მესამე

„თეზი“

წელიწადი
მესამე

რედაქცია და კენტრა: Редакция газ. „ТЕЗИ“ д. Диасамидзе Оль-
гинская 4

გაზეთი სდგას პარტიოთა გარეშე

გაზეთი გამოვა იმავე პროგრამით. როგორც 1911 და 1912 წელს.

ის სელისმთქმელები, რომელნიც ამ ხანად

გადიდებიან გაზეთის წლიურ ფასს მიიღებენ

ორ პრემიას

1 მარტში. ს. აბაშელის ლექსთა კრებულს ავტორის სურათით, ბიოგ-
რაფიით და ბ. ივანე ზომარათის კრიტიკული წერილით.

2 ნოემბერში. კ. მამაშვილის ლექსთა კრებულს ავტორის სურათით
და ბიოგრაფიით.

ფასი გაზეთისა: წლიურად—2 მ. 50 კაპ; ნახევარ წლით—1 მ.

25 კ. ერთი თვით—25 კაპ.

კონტორა ღიაა ყოველ დღე დილის 10 საათიდან 2 საათამდე.

რედაქცია-გამომცემელი ზ. დიასამიძე.

„თეზის“ კონსტრუქციით აცხადებს, რომ

გაზეთის წესიერ გაგ-
ზაენის მხრით იგი არავითარ პასუხისმგებლო-

ბას არ კისრულობს, უკეთეს გაზეთის ფული

კირილად რედაქციის არ იქნება გა-

მოგზავნილი ბზ. ხელის-მომწერლების მიერ.

კონტორა აცხადებს აგრეთვე, რომ მას არ-

სად არა ჰყავს აგენტები.

ვისაც დროზე არ მისდის გაზეთი, კონტორა

სთხოვს აცნობონ დაუყოვნებლივ.

მივიღეთ საუკეთესო გემოს მარცვლოვანი

ქვირითის (კაბოვ.) სიხილალა

თევზის მრეწველნი გამოსული ქერჩის

სელიოტაები

და ყოველგვარი

კონსერვები.

მოგვდის მუდამ ღვე საკუთარი სამრე-

წველოდან ახალი თევზი, ხიხილა (ოტა),
ორავალი, თაითი, ტარაღა, ლოქა და სხვა. და აგრეთვე ყოველ
დღის იყიდება მაღაზიაში მონარული
ღვინი, ზურგელი, და ყოველგვარი

შ ა ბ ი ხ ი ლ ა ლ ა

კნ. ეკატერინე დიასამიძე-წერეთლისა.

პარიზში პროფესორ ლეუგენის ხელსაქმეთა კურსებზე სწავლა—დამთავრებული,

ასწავლი: 1. მხატვრულ ბეჭდვის დიოფანტე (მეტალოპოტიკის.)

2. მოზაიკის გაკეთების ტყეზე

3. მხატვრულ ბეჭდვის ტყეზე.

4. მხატვრულ ამოწმის ხელოვნება.

5. მხატვრულ ამოწმის ხელოვნება (ერთგვარი დანა)

6. მხატვრულ (მხატვრულ) ქსოვილობა

ბინა: იზაბელის ქუჩა, პეტროვის სახლი
№ 9 ვერის მოედნის ახლოს.

საქონლის არსისთვის საზოგადოების დარბაზში

31 მარტს 1913 წ.

ქართული სასულიერო კონსერტი

ახალი კლუბი

ორშაბათი 11 მარტი, 1913 წ.

ჩვეულებრივი

საოჯახო საღამო

სინემატოგრაფიული სურათებს

შემდეგ დაუკრავს ორკესტრი.

დასაწყისი საღამო 8 1/2 საათზე.

ახალი კლუბი

ორშაბათი, 13 მარტი, და პარასკევს 15 მარტი გაიმართება

ჩვეულებრივი საოჯახო საღამო.

შემდეგი პროგრამით: სინემატოგრაფიის საშუალებით აჩვენებენ საინტერესო სუ-
რათებს. — „ახალი კლუბის“ სიმებიანი ორკესტრი ს. პრესმანის ლიტერატურით
დაუკრავს სხვადასხვა მუსიკალურ პიესებს.

დასაწყისი საღამო 8 1/2 საათზე

კავკასიის ზეთი
უმაღლესი თვისებისა
ქუჩუთის (შირბეტის) ზეთი ნა-
დვითი ზეთის ზეთი, მშრის
ესენცა, ზარდუთის მღვდელი, ქელა-
ტინი, ზაფრანი, ვანილი და სხვ.

შოთა რუსთაველის კავალი

ქართველ საზოგადოების მგზავნი-
ბი ნაწილში იგონა საჭიროება ჩვე-
ნი გენიოსის ძეგლის დადგენისა.

ამის შესახებ კიდევ დაიბეჭდა მო-
წოდება ოდესაში მყოფ ქართველ მო-
წოდებასა და სტუდენტებისა გაზ. „მე-
ცხადე“, „იმერეთში“ და ჟურნალ
„წარმოვა“. იმათ ამ მიზნისათვის თა-
ვის ათი თუმანი გამოუგზავნიან კი-
დეც.

მოწოდების ავტორნი მიმართავენ
ქართველ ხალხს აუგოს ღირსეული
ძეგლი „ვეფხისტყაოსნის“ მგოსანს
საქართველოს დედა-ქალაქ თბილისში
და გამართოს მის საიდუმლოდ დიდი
ეროვნული დღესასწაული 700 წლის
შესრულების გამო.

ერთმა ჯგუფმა ოდესაში მცხოვრებ
ქართველებსაც ცალკე წერილით მო-
გვმართა ჩვენც ამ დიდი საქმისათვის
დახმარება გაგვწიო.

„თეზის“ რედაქციის ვალად სთვლის
თავის მხრივ ყოველი ღონე იმართოს
ამ შესანიშნავ მოწოდების განსახორ-
ციელებლად.

ჯერ ისევ შარშან, წლის დასაწყისში,
ცნობილმა ადგილობრივმა ლიტერატო-
რმა ბ. ალექსანდრე უჩაჩიშვილმა გაუზიარა

„თეზის“ რედაქციას, რომ მან შეამზადა
დასაბუთებული თხოვნა შოთას ძეგლის
დადგენის თაობაზე და რომ აპირებს
იგი უშუალოდ მომზადების აღმდგენად,
რადგანაც მას უკვე შეტყობილი აქვს, რომ
მთავრობასაც საწინააღმდეგო არა
აქვს რა.

სწორედ ეს თხოვნა ბ. ალ. უჩაჩიშ-
ვილმა უკვე გაუგზავნა ამ დღეებში უმაღ-
ლეს მთავრობას, რომ ნება დაერთოს
ძეგლის დადგენის და დღესასწაულის
გამართვის მომწოდება კომიტეტის მო-
წვევისა.

ამ ნაირად ნაბიჯი უკვე გადადგმუ-
ლია.

როგორც ნება-რთვა იქნება მიღებუ-
ლი ყველა ჩვენი საზოგადო დაწესე-
ბულების, მეტადრე ჩვენი ბეჭდვითი
გამოცემების და თვითმმართველობათა
წარმომადგენელნი უნდა შეიკრიბონ
მომწოდება საზოგადოებრივი კომიტე-
ტის ასარჩევად.

ამ კომიტეტმა უნდა:

1) უმაღლეს მთავრობის წინაშე
იუმაღმდომლოს, რათა ნება მიეცეს
მას გამართოს ძეგლისათვის ფულის
შეკრება ყველგან, იმპერიასა და იმპე-
რიის გარეშე.

2) გამართოს მსოფლიო კონკურსი

ძეგლის პროექტის შესამუშავებლად.

3) აღძვას საქართველოს საქალაქო
თვითმმართველობათა წინაშე უმა-
ღმდომობა, რათა ყოველგვარად ხელი
შეუწყონ ქართველი ხალხის სურვი-
ლის განხორციელებას — ეროვნულ
მგოსნის ძეგლის აშენების საქართვე-
ლოს დედა-ქალაქში შესაფერადგო-
ნად.

4) მოაწიონ ორი დღესასწაული:
მართი აქ, თბილისში, ძეგლის კუთხე-
ვის დროს; მორბე-მესხეთში ს. რუ-
სთის, სადაც დაიბადა უჩაჩიშვილი. ამ
უჩაჩიშვილ ადგილას სასურველია
მგოსნის საიდუმლოდ ნიში გაკეთდეს.

ჩვენ დარწმუნებული ვართ, ქარ-
თველ ხალხში არაკინ გამოერჩევა ისე-
თი, რომ ამ დიდი საქმეს არ თანა-
უგრძნოს.

ამის დასაბუთებლად ჩვენ ვსთხოვთ
ყველას, როგორც ცალკე პირთა და
ისე დაწესებულებათ, ვინც კი თანა-
უგრძნობს ამ დიდი საქმის განხორ-
ციელებას თავის სახელით და დადგე-
ნილება მოაწოდონ „თეზის“ რედაქ-
ციას გაზეთში აღსანიშნავად.

თანამგზავნობა სიმრავლე—ნათელი
საბუთი იქნება ჩვენი ეროვნული შეგ-
ნებისა და წარმატებისა...

8 მარტს მოხდა სადგურატო საკრე-
ბულოში კრება ქართველ ახალგაზრდა
მწერლებისა, ხელოვნებისა და მეცნიე-
რებისათვის სტიპენდიების დასანიშნად.

გასანიშნებელი იყო სულ 2.450 მან.
დაუნერხეს ალ. შანაშვილის 600 მან.
საკრებულოდ და 200 მან. სწავლი-
სათვის, დანარჩენების თხოვნა გადაეცა
გასანიშნად სიტყვა-კანონი საზოგადო-
ების საპროსთავმდგომარის, რომელმაც
უნდა მოიწვიოს აგრეთვე სხდომაზე
ეროვნულსტები და სხვა მცოდნე
პირნიც.

ილიას ძეგლი მზად არის. ნაიღვო-
მეც აპირებენ კურთხევას. დილით იქ-
ნება წირვა და პანაშოვი, მერე ძეგლს
აქვითებენ—საღამოზე კი ქართულ თეა-
ტრში გაიმართება საღამო.

„რუსკოე სლოვო“ სიტყვით მოსკო-
ვის ცნობილ ს. ზიმინის თეატრში მოხდა
მომღერლების გამოცდა, უკრადღება მიი-
კრა ჩვენმა თანამემამულემ ტენორმა
მიშელ დიაროვმა (მ. ნანობაშვილმა),
რომელიც დასწრე მიიწვიეს.

„თეზის“ № 113-ში დასტამბული იყო
ოზურგეთიდან წერილი „საგალობლო გა-
რემობა“, სადაც, სხვათა შორის, საყვე-
დურით იყო ნათქვამი, რომ „არსული
(ქართულ-რუსული) წირვა მოისმინა სა-
ზოგადოებამ მაშინვე კი, როცა თვით
ე. ლეონიძე იყო მწირველი“.

ახლა გვატყობინებენ, რომ ეს მოხდა
შარშან ზაფხულს. ეპისკოპოსს არ შეე-
ძლო სხვაფრთვ მოქცეულიყო, რადგანაც
იმ დღეს მემკვიდრის დაადგინეს დღე
იყო და დანიშნული იყო აღლუმი. სამ-
ხედრო კაცების უფროსს ეპისკოპოსისა-
თვის ეთხოვა, ჯარისკაცები წესდებოდნენ.
ნათი მღვდელმთავრის წირვა და კარ-
გი იქნება ზოგ ასამღლებელს სლოვე-
ნურად იტყოდნო, შიგა და შიგ საგა-
ლობლეს ჯარისკაცები წესდებოდნენ.
ამასთანავე იმ დღეს ეპისკოპოსს თანამ-
წირველად ჰყავდა მღვდელი ოზურგეთის
სასულიერო სასწავლებლის უფროსი,
შთამომავლობით რუსი.

„ახალი კლუბის“ მამასწავლებელმა საბ.
კომ ასე განაწილა წარსული წლის
წინადადებები:

1. წერა კითხვის საზოგადო.—1.000 მან.
2. გოგებაშვილის საზოგადოებ
სკოლის დასასტუმრო — 600 —
3. ქართ. გიმნაზიის სასაიდუმლო 600 —
4. ქართულ ეთნოგრაფ. საზო-
გადოება — 400 —
5. „განათლების“ საზ-ბას — 300 —
6. მცხეთის სახელობის სკოლის 300 —
7. ქალთა უმაღლეს კურსებს
ლორბი მოწოდებით სწავლის
ფასის გადასახდელად — 300 —
8. ქართ. სიტყვა-კანონი საზ-ბას—200 —
9. ქართ. დრამატ. კურსებს—200 —
10. სახ. სახლ. ქართ. წარმოადგ.
მმართველ წრეს — 200 —
11. თბ. გუბ. სატუსალოების
მმართველ კომიტეტის ქა-
ლთა განყოფილებას — 200 —
12. მოვლეთის ადმინისტრაციის
თბილ. საზოგ.—ბას — 200 —
13. „კავშირ-კავშირის“ საზ-ბას—100 —
14. „გაზა“ საზ-ბას — 100 —
15. ავღობის ქართ. წარმ.
მმართველ წრეს — 100 —
16. სარეზუტის ქართ. წარმ.
მმართველ წრეს — 100 —
17. მაშხაძის დრამატ. საზ-ბას—100 —
18. ე. წ. გაზაშვილის ქართ. კურსის
სკოლის — 100 მან.

სულ 5 100 მან.

ეს განაწილება საზოგადო კრებამ დაა-
დსტურა.

შაბათს, 16 მარტს, ახალ კლუბში გაიმართა კონცერტი ჩინი ახალგაზრდა ნიკოზ მეფისის ვიოლინოსტის ილია აბაშიძისა. დაუკრავს საუკეთესო სავიოლინო რეპერტუარს—პაეტუკის ცნობილ კომპოზიციებს და—დვლინის, რამანი-ნოვის და სხვა ნაწარმოებს.

კონცერტის მომსწრნი კლუბში შესესულ ფულს არ გადახდიან.

პეტერბურგში ამასწინად საზარელი ამბავი მოხდა. სახელდრო საეპიმო აკადემიის მთავრობამ განკარგულება მოახდინა, რომ აკადემიის სტუდენტებსა ჩე-სტა გაუკეთონ სამხედრო პირებს როგორც ჯარისკაცები უკეთებენ, სტუდენტები არ ემორჩილებიან ამ განკარგულებას და თითქმის ყოველდღე შეტაკებას და უსიამოვნებას აქვს ადგილი მათ და ოფიცრებს შუა.

ამის გამო ამ რამდენიმე დღის წინად მოუვიდათ უსიამოვნება ოფიცერ სოლო-ნოვისა და სტუდენტ მარკოვის. ოფიცერი მეტად მოპყვენიერად სტუდენტს ახასიათებდა მისთვის სილა. ოფიცერის ხმალი უძრავი და სწრაფად დაუკრა თავში მარკოვი, რომელიც ახლა საავადმყოფოში წევს. ოფიცერი ამით მინც არ დაკმაყოფილებული და ავადმყოფ ადამიანისთვის სტუდენტები გაუზავნა დღეში გამოდგო; მაგრამ ექიმებს სტუდენტები არ მოუშვიათ.

ოთხშაბათს, 6 მარტს, სახალხო სახლში დანაშაული იყო ბენეფისი ახალგაზრდა ნიკოზ რეგისისა. წუწუნადა, ბენეფისი ნაშვლით ღვინოსა, წაუღის ელფერი ჰქონდა. თეატრი გაქვნილი იყო მყუდროებით. საზოგადოებამ მომენტის მრავალი საშუალო მიაჩნა.

წარმოდგენილი იყო: ტრ. რამიზელის 2—მოქმედებით პიესა „შეშლილები“, ჰ. ირეთელის „სოფლის გმირებიდან“, უ. არსენილი მოქმედება და ბანკოს „რომელი ერთი“. პიესებმა კარგად ჩაიარა; განსაკუთრებით თავი ისახელა რეგისისა.

ამ ბენეფისმა ნათლად დაგვიტოვა, თუ ნაშვლი მუშაობს როგორ პატრისა სცემს საზოგადოება. ვუსურვებთ ახალგაზრდა რეგისის წარმატებას და მის საქმეს განვითარებას.

ხუთშაბათს, 14 მარტს, სახალხო სახლთან არსებული ქართულ წარმოდგენების მმართველი წრე თავის თანხის გასაღებობლად მმართველ წარმოდგენას. სადგომო იქნება ეფ. მესხისა და კ. უფიანის მონაწილეობით ალ. სუმბათაშვილის ცნობილი „დალატა“. პიესას სტუმარ რეგისისა ა. წუწუნადა.

მონაწილეობას იღებენ წყის ყველა თანამშრომლები. ადგილების ფასი 20 კაპ. მ—მანეთადღა.

მომქმეთა მიმართ.

ერთხელ მომქმეთ იმდის ჩანგი, შეშავილი ფრთები—ავიღებ ცა და დროთა გასვლით მოვტაცო პანგი ახალ ცხოვრების ქარიშხალს, ზღვას. კოლოს მოგვარე მოგვალის მესხისა: შევეწყობ აწყოს მწარ გულის-თქმას, ნათელ ალთქმას ქვეშაირ სიტყვას ტკბილად მოგასწავლ დაჩაგრულ მძას და წინა რაზმში, ძლიერ სიმძრეთ მდღერათ გაგვყვამ ეკლიან გზას.

მე არ მოვსულვარ ქვეყნად იმისთვის, რომ უკუნეთი გულით ვატარო, სანათლე მომპყვ მოვტაცო ქვეყნისთვის, მსად ვარ ცრემლები მისთვის დაღვარო. დიდი ხანია გავსული ხელი, წმინდა ცხოვრების გზად სამყარო, ტანჯვის ხუნდებში გახუფულს ველი, რომ სასიკეთო მარად ვატარო...

თავს დამაყრეთ ქვეში და გუნდა, თუ რწმენის დროა დახლა დეხარო! * ამა ჩემს გულში ყვეის სოფელი, ყველის მოვუქე სახლად სულია; მდილი ვინცა ხარო ქირში მყოფელი, ვინცა ბეჭედი გახსო წყლულისა. სოკვილს მოვტაცებ... სამარდისით გაქრს ახრდელი აღსარულისა, რომ მათა მიმართ მადლით დიგისო, ხუნდი დაღწილი დამარტულისა... დე სიმართლისა ცეცხლში დიფეს, მკადგებელი სიყვარულისა!

მე მომწოდეთ იმდის ჩანგი, მომქმეთ ფრთები—ავიღებ ცა და უკვადების შევექმნა ჰანგი სამშობლო მწიხს, დაჩაგრულ მძასა!

6. ჩივილი.

უტყველი ხალხი ბლომად დაესწრაბა ამ სიმპატიურ წარმოდგენას.

1 მარტს კარლ მარქსის სახელობა პეტერბურგის ქარხნებსა და ფაბრიკებში გაიმართა მუშათა კრებები. მუშათა კულტურულ ორგანიზაციებში საღამოს იმავე დღეს წაიკითხეს მოსწენებანი მარქსის და მისი მოძღვრების მუშათა მოძრაობაზე გავლენის შესახებ. ყველგან კარლ მარქსის სხონის ფეხზე ადგომით პატრისა სცემდნენ.

გამოცხადებულ დემოკრატიის გამო რუსეთის გაზრდები სწრაფი, რომ რუსეთმა წაგო. ავსტრიამ დაღმულ პირობის თანახმად უნდა დაითხოვოს მხოლოდ 30 ათასი ჯარისკაცი, რუსეთმა კი 550 ათასი. ავსტრიის დემოკრატიის ეხება მარტო რუსეთის საზღვარს; ავსტრია—ბალკანეთის საზღვარს, სადაც ავსტრიის ბლომად მყავს ჯარები დაბანაკებული. ასეთ ხელშეკრულებას გაზეთები რუსეთის დამარცხებად თვლიან. რუსეთის მთავრობამ არ დღეს, რადგან ოფიციალურად გამოცხადდა პირობა რუსეთსა და ავსტრიას შუა დემოკრატიის შესახებ, დაუმატა, ვინც კაბინეტთან დაპირების დროს გამოიკცა, რომ ავსტრიას ავსტრიის ძალადობა სურვილი არა აქვს თავის სამხრეთის მეზობლებსაღმია. ეს იქნა ავსტრიამ და გამოცხადა, რომ ამგვარი მას არაფერი უკმაფს. გაზეთები იმასაც უმატებენ, ავსტრია არ დასთანხმდა, რომ შვეიცარიის მიმართ სკუტარი, თუნდ რომ ეს ციხე შვეიცარიებმა აიღონ. რუსეთის მთავრობა, თუმცა, დაუბუღებულ ავსტრიას, რომ პირობები, იმეც, დიხრი და დიკოკო, რომელიც სერბილებმა აიღეს ალბანეთის სახელმწიფოს ნაწილებად გამოცხადდეს, ამხარად—დაძინენ რუსეთის გაზეთები, ავსტრიამ რაც მოისურვა კმე-ღაფერი. გაყენა და დაშარცხა რუსეთის დიპლომატიის ასეთი აზრისანი არიან ავსტრიის საზღვარ—გარეთის ქურდალ—გაზეთებიც.

გაზ. „დენ“ შემდეგ სასაცილო ამბავს მოგვითხრობს: ამას წინად სენატმა გაარჩია საჩივარი ერთ—ერთ საგუბრნიო საკრებულოს დადგენილებზე, სენატმა უარყო ეს დადგენილება და შეადგინა შესაფერისი უკვე. რადგან ახალგაზრდა დაპირის, ობერ—სერგებარმა აღმოაჩინა, რომ უკვე ასე ხელ—მოწყობილი იყნენ პეტროვი, რადგან ამან წერა არ იცოდა, ამიტომ მის მაგივრად ხელს აწერს „სირ გოლანდსკი“ (მოლანდის ყველი). უკვე შეჩერება არ შეიძლება. გაგზავნეს, მხოლოდ დაავალეს უბერ ნატორს გამოძიება მოეხდინა ადგილობრივ. ამის პასუხად გუბერნატორმა აცნობა სენატს: „მომხდარ გამოძიებით

იყო და არა იყო რა.

თანამედროვე ზღაპარი.

I შეიძლება ითქვას, რომ ცალკე-მარსილირა და მიღობა კმაყოფილად გრძობადნენ თავიანთ თავსა: თავპირი არ ჩამოსტიროდათ, მიხერა-მოხერა და დარდა-მანდღერა ჰქონდათ.

არც თუ გასაჭირი იყო: ერთმანეთი შეეყვარებ-მოწონებოთ შეერთით და კონებაც ხელს უმართავდათ, რომ თვლი არაფერზე არ დარჩნოდით და თავიანთი ქერი გახერხებოდათ. ქანა-სმხერ არ წუნებოდნენ—მზა-მზარეულად ერთმეოდნა, ჩიცმა დახურვით კიდევ ეს უში-ლო ცალკე-მარსილ სულ უკანასკნელ მოღებე გამოიღოდნენ.

—ვგონებ, ჩვენ აღარა გვაქლია, —თავგამოიდებდა ხოლმე ხანდისხან მამდარი სიღობა: ღვთის მოწყობა ყველაფერი გვაქვს... ქალმა დიკეხოს ჩემის თანა ქმარი, თუ არ მოგებზრება გართობა სიამოვნება, გინდა ეხლავმ ტელეფონით ლეცა ავლო, ამალმ თეატრში ოპერებში ნატრის თეატრია...

—სწორედ გითხრა, აღარა მომდისო თვალში, —გუნებაზე ვერ დახდა მიღობა: გართობა და სიამოვნებასაც მოგებრება სცოდნია...

—არტო გვრე ამოიხარე?—დაემღერა ქარი: ფუფუნება და განცხრობაში მყოფი განა უნდა უმაღური იყეს?

—ნუ გამოყრები და...

—რა?

—დე ისევ ღარიბი ვიყევი და შევილი კი მყენადეს.

—ეგ ღვთის ნება, ჩემი რა ბრალია?

—მერე შენ ვინ გაბრალდეს?

—სიღობა თითქო დანაშაულო, ისე მოიბუხა, მიღობა თითქო გაუხარებელია, ისე მოიღო, მოიყენა.

ალბომანდა, რომ სხენებული პირი ჩემდამო რწმუნებულ გუბერნიამ არასცხერობს. იგი მხოლოდ გავლით იყო...

პარასკევს 8 ივლისს სახანო თეატრში ბაქის სიმფონია დამატებულია დასამქნ მისიურიანის მონაწილეობით სახალხო სახლში სიმფონი წარმოდგენათა მმართველ წრის მოწვევით წარმოდგენა ლეონ შანთის ცნობილი პიესა 4 მოქმედებით და 12 სურათიანი პინ ასტე-აცენა—„მედილი დმრები“. ეს პიესა ამ ცოტა ხანში დაიდა ოთხჯერ ბაქოში და შეიღჯრ თბილისში ყოველ წარმოდგენას აუარებელი ხალხი ესწრებოდა.

ამ პიესის პირველი გამოცემა ერთბაშად დაიტაცეს გამოსვლის უმაღლა ზეიმიდან. ბ. ლისიანის მეცადინეობით გამოვიდა იგი მეორე გამოცემად.

პიესამ უკვე მიიქცა საზოგადოების დიდი ყურადღება, მან ყველა დაინტერესა და ესლა ითარგმნა კიდევ რუსულსა და ქართულ ენაზედაც. სომხების წარმოდგენის ხალხი მაგრამ რიგად არ ეტანებოდა. ამ პიესის დღეებით კი მეტად თვალსაჩინო ხდოდა ნ. ხეს აქაურ-მაც და ბაქის დასას.

პიესის შინაარსი სიმბოლური ხასიათისა. პიესამ გოჭის ტანზე მდებარე სევანის მონასტრის ბერების ცხოვრება აწერილია.

ამ წარმოდგენასაც საკმაოდ დასწრო ხალხი. მოთამაშეთა შორის დამსწრეთა ყურადღება მიიქცეს ქ. მ. სურიალისამ ი. ხანის მეუღლისა და ბ. ზარდიანის წინამძღვრის როლში.

კიდევ იმ საგანზე.

ჩვენმა წერილმა („თეზი“ № 112) ვინ უნდა იყოს საყმაწვილო ქურნალის რედაქტორი? ქ. ნინო ნაკაშიძის შენიშვნები გამოიწვია („თეზი“ № 113).

ეს აზრი პედაგოგიურ ლიტერატურაში ახალი და მისთვის რომ არავის მიეცია ყურადღება, სამწუხარო იქნებოდა. მაგრამ, ჩვენ და სახიარულოდ, ქ. ნინო ნაკაშიძისამ ამ საკითხის გამო ტკბილად გამოგვხმაურა. თუმცა პატრეცხული მწერალი—ქალი ჩვენ არ გვეთანხმება, მაგრამ მინც ეს იმდენად გვაინტერესებს, რომ ჩვენ არა თუ არ ესდებთ ფარხალს, არამედ გვწავდა ესლა უფრო გ. ციკლად და საპირიად გარკვევით გამოვსთქვით ჩვენი აზრი ამ საკითხის შესახებ.

პირველ წერილში ვამბოდით: „მოდებულ მასლები, თუ ყველა არა, ისინი მინც, რომელიც საყმაწვილო, წყუთიხანე ყმაწვილებს. გამოცხადი, დაკრებულ მასწავლებელი მღერ მიხედება, თუ რა შთაბეჭდილებას ახდენ ყმაწვილებზე

—მე მგონა სრული კმაყოფილი ვარ მეთქი, თუმცა იმ რა მკლებია, ბუტბუტება სიღობა: მაგრამ სად ვიშოვი? „ეს“ ხომ ვაქრობა არ არის, რომ მოვიგო?!

II

კაცის დღე ფუტეა, უღაზათა, თუ სახლში გასახარელი შევილი არა ტრიალებს, —ჰკენდახლომე სიღობას მიღობა: მარდლა და ღირები ხომ არა ვართ მარტო მუცელს ჩავტკრიდეთ, კუქს ვეშაუტებოდეთ?!

—ყოველ მხრივ სრული და კმაყოფილი აღმინი შეუძლებელია, —გულს იგრძნობდა სიღობა: ზოგს ქონება აქლია, ზოგს შევილი.

—არა, არა, მე შევილი მირჩენია.

—ღარიბი რომ იყევი, მაშინ მაგრე არ იტყვი, —აჟევი ქმარი: მოვლა-პატრონობა გავიქრებდა საქმეს, აღზრდისადმი ღებია და ზრუნვა დავტკინებდამ, დავალონებდა.

—სამაგიეროდ იმის ტიკტიკი, ალერსი გამახარებდა, გამამხნევებდა,—ხელს არ იღებდა მიღობა: განა ღარიბის შევილი კი არ იზრდებინა? საყულებისთვისაც დმრები.

სიღობას თითქო კეუაში უჯდებოდა მიღობას სიტყვები, ისე გაუფრებელიყო... მიღობა კიდევ ისე გამოიყურებოდა, თითქო მტერზე გაიმარჯვა და ჯილდოს ვიღობდა.

—თუ გვრე სულით და გულით გინდა შევილი, არც გვრე ძნელია იმის შექმნა,—ლულულულებდა სიღობა: განა ვისაც შევილი ჰყავს თავისი შევილი? შენც მოახერხე, თუ შენ და ოსტატობა გაქვს, ვინ გიშლის?!

—მე ნამდვილ შევილზე გეუბნები, აყენებლე კი არა,—სიტყვა გააწყვეტნა მიღობა: აყენიდი ისე არ იქნება, როგორც თავისი დიდილი შევილი, თავისი ხორცი და სისხლი სულ სხვაა...

წაიკითხული ნაწარმოები. საკიროც არ არის გამოკითხონ მათ ცალ-ცალკე აზრი წაიკითხული შესახებ. ამის მათი ხანის გამომეტყველება დადასტურებს. და აი ამის შემდეგ გაგზავნონ დასაბე-დათ... ფიქრობ, აქ იმდენად ნათლად არის გამოთქმული აზრი, რომ ამის სხვა-ნაირად გაგება შეუძლებელია. ცხადია, თუ რა გვარ რედაქტორად ვთვლით ჩვენ ყმაწვილებს. ქურნალის უმთავრეს ხელმძღვანელად, რასაკვირველია, შეგნებულნი, გამორკვეული და ნათელი იდეალის მქონე აღმინი უნდა იყოს. ამის წინააღმდეგ ჩვენ არაფერი გვითქვამს...

საყურადღებოა, რომ ქ. ნინო ნაკაშიძის ჩვენს უმთავრეს დღეებულსა ეთანხმება, მაგრამ დასვენა კი წინააღმდეგი გამოჰყავს. ის ამბობს: „მაგში მხოლოდ მკითხველი და ნაწარმოების დამფასებელი, ერთგვარი კრიტიკოსია, რომლის აზრს უფველად დიდი მნიშვნელობა უნდა ჰქონდეს მწერლისა და რედაქტორისათვის“. (ხაზი ჩვენი) ჩვენც სწორედ ეს პატარა მკითხველები, დამფასებელი და კრიტიკოსები გვყავდა და გვაყავს სახეში და მათი რედაქტორობაც ამ საზღვარს ვერც გადასცილებდა. ყმაწვილებში აზრი ამ მხრით მეტად საყურადღებოა: ისინი ბევრს „უკუაში მოსასვლელს“ გვეტყვიან, თუ მათ მოგუ-სენთ, და ამით რომ იხილმდვანდონ ქურნალის შედგენის დროს—გვგონია ზოგიერთს თვალსაჩინო შეცდომებს გადაჩებოდა გამოცემა.

ბავშვების რედაქტორობა გამოიხატება მხოლოდ ამგვარი აზრის გამოთქმაში. ისინი ამ მხრივ უდამბრე ორგანიზაციას „შეადგენენ ქურნალის ხელმძღვანელათვის... ამის წინააღმდეგ ამა რთქმის... მაგრამ ქ. ნინო ნაკაშიძის მინც არ გვეთანხმება და იმის დასაბუთებლობა რომ ყმაწვილები ვერ გამოვლენიან ასეთ რედაქტორებათ—გვითხვით იმაზე, თუ რა განსხვავება ყმაწვილებს და დიდებს შორის, თითქმის ჩვენ დიდებს ვეუბნებოდით: ჩამოდექით, ბავშვი მოვა და ის გააკეთებს ყველაფერს. არაფერი ამის მსგავსი არ გვითქვამს დიდებს თავიანთი საქმე აკეთონ, მხოლოდ პატარები კი დიპლომონ და მათი მახვილი რედაქტორისაგან...

ღრმად გვრწამს, რომ ყმაწვილების ამ გვარი ჩარება—საყმაწვილო გამოცემის დიდ სარგებლობას მოუტანს...

თუ რუსეთში საყმაწვილო ქურნალები მინც და მინც უმატებოდა არ არიან, ეს კიდევ ისე საგალოა არ არის რუს-ყმაწვილებისათვის. მათ თავიანთი გრო-კონსული სკოლა აქვთ და ამ ნაყის სკოლა შეუძებს. ჩვენ კი, როგორც პირველ წერილში ვამბოდით, სკოლები არ გვყავდა, ან ისინი კარგ ვერაფერს სძენენ ჩვენს მოზარდ თაობას. ამიტომ მისი ზრდა—განვითარება სკოლის გარეშე უნდა მიმდინარებოდეს: ოჯახში, წრეში.

სიღობამ ამ იცოდა რა ებასუნა. —რას ატყდ საზღვრ გოკისათვი,—მხოლოდ ბუტბუტებდა: შეუძლებელი როგორ გავინთოთ, უშილობა თავის ბრალია, ყიდვეც თითონ დიდი გული აქვს.

III

სიღობა და მიღობას მეუღრობა თითქმის შეერყია. აჯალ-მაყალი მოსლიო-დათ უშილობას გამო: მიხერს ერთ მეორეს აბრალებდნენ.

—სულ შენი ბრალია, შენი, ჩვენი უშილობა: წუწუნებდა კიდევ ხოლმე მიღობა: ჯეულობითვე გაწ-ლონე გამოვლულს ხეს რაღა ფოთალი შეჩვენა? ესლა ისე უნდა გავწყდეთ, რომ ერთი ჩალის სათლით მოგვინებელი არავინ არ უნდა გვეყენდეს! ვი ჩემი ბრალი შენ ხელში...

სიღობასაც ჯავრი მოსლიოდა, რადისი თქმა უნდა და ვერა ბედადა. —თუ სიმართლე გინდა, ჩემი კი არა, შენი ბრალია ჩვენი უშილობა,—მინც ყრავნობდა სიღობა: მე არც ისე ხნეიკი ვარ... ჯანც მომდევს...

—მაშ მე გყოფილვარ სანს სწეული, თითქმის კამაზობდა მიღობა: მე გყოფილვარ სანს ჩემი თავის მტერი...

—ეგ ღვთის ნება, გე არავინ იცის,—არ უნდა სიღობას მიღობას გაბრა-ზედა და სიტყვას ბანზე უჯდებდა: თუ იმას ნაღვლობ, რომ ჩვენ დიპლომებით და არა ვინ არ მოგვიგონებს, შენ მაგის ჯავრი ნუ გავქვს: ას თუმაზე რომ ხელი ავიღოთ და სამადლო საქმეს შევწიროთ მატურსაც დავიდგამებ...

—კიდევ კარგ რომ კეთილ გონიერული აზრი გაქვს,—ცოტა არ იყოს სიღობას საამო სიტყვებზე მოტება მიღობა: სხვა არა იყოს არ იტყვიან მინც ჩვენზე იყო და არა იყო...

შენიშვნები.

მხატვარი გ. ვაზაშვილი.

ქართველ ზალს მე XIX ტე საუკუნეში ბედმა გაუღო, განსაკუთრებით ამ საუკუნის მეორე ნახევარში.

წარსულის უკუღმართობით მოღუენე-ბულმა ენერგიამ ხალხისამ გამოვლიდა. მან მატერიალურ და სულიერ კულტურის განვითარებაში იჩინა თავი.

განსაკუთრებული ყურადღება ქართულ ხალხის შემოქმედებით ძალის მატერულ ლიტერატურას გრეო—იმ მატერულ ლიტერატურას, რომელიც ასე მადლო სდგას თავისი მნიშვნელობით საქართველოს კულტურის ისტორიაში ისტეტიკის და საზოგადოებრივობის მხრივ.

მხატვრულმა ლიტერატურამ მე XIX-ე საუკუნისამ მოგვცა ჩვენ ისეთი წარმომადგენლები ხელოვნებისა, როგორც არიან: ნიკოლოზ ბარათაშვილი, აკაკი და ილია, რომელთაც თავის შემოქმედებაში განასახიერეს ქართველი ხალხის თვისებები: მძლავრი ტემპერამენტი, რომელსაც ნადავლი ვერ ეპოვა, ეპიკური გრძნობა—გონება და ძლიერი ნება...

მხატვრულ ლიტერატურას მოჰყვა ქართულ თეატრის დაარსება და განვითარება ისეთ მწერლებისა და მსახიობების წყალობით, როგორც იყენენ და არიან: გ. ერისთავი, ზ. ანტონოვი, ვ. IV

მიღობას ჯერ ისევ ეძინა, რომ სიღობა ფეხზე იყო. სიღობა ჩვეულებით სამერ ახლად შემოტანილ გაზეთს კითხულობდა...

რამდენიმე ახალი ამბავი ჩაიკითხა და... უტებ შექმნა.

...გვუშინდა პოლიციელმა ჩერებში გახეხული მაღლი იბოვა, ესე ორი-სამი დღისა,—ეწერა გაზეთში: დედა სთხოვს, შვი ჩადებულ ბარათში, ეს მაღლი გადსცეს „მამას“ სიღობა პ—ტ—ს...

სიღობას თითქო აცემდა-ცხებდებოდა, ისე კანკალ ცახცახი დაწყებინა. სიღობას ტუჩის ფერი ეცვალა და აღმული ასლიოდა სახეზედა, უფრო სირცხვილისა...

—რა მაშინებს?—ძალად გულს იმარება და სიღობა: ჩემი ცოლი შეიღს ნატარულობს და... „ესეც“ ხომ ჩემი სისხლი და ხორცია? სხვა რაღა უნდა?

წუთსაც არ გოუვლია, რომ... ეზოდამ ყმაწვილის ხანელი მოესმა. —ბიკოს, არა ხუმრობენ, თავ—ბრუ დაესხა სიღობას: მოჰყავთ კიდევ! დახე იმ „უსინდისო“ დამას: ფული დამტყუა გავქმდებოდა, ის კი არა ისევ მე მახვევს თავზე...

სიღობას მალე პოლიციელი და მე-ეზოვეც მოადგნენ კარზე. მეზოვეს მღვავზე ესვენა მენაგანა უსუსური და ულოლიედა... —მოდო და მიღობას შეუგოვრებ ლი-გინში „შვილს“ რას ვაიგებს, სინანვს, თითქმის გადირია სიღობა: მე კიდევ გავიპარებ მივიმდებოდა ვითომ და არაფერი...

ამაშივე, კ. ყიფიანი, ვლ. მესხიშვილი, საფარო-და-მიძისა, გაბუნია—ცვაარელი, გუნია და კ. მესხი.

ეს ორი დარგი ხელოვნებისა შესაფერსაფერებრე დგანან: ქართველი ხალხი დაუშოყრდა მათ; ქართული მხატვრული ლიტერატურა და თეატრი ხალხის ესნის, წარმოდგენილი აქვს მათი მნიშვნელობა.

მე XIX საუკუნის მიწურულში საქართველოში წარმოიშვა აგრეთვე ხელოვნების სხვა დარგებიც: დიდიანა მუსიკა, მხატვრობა, მოქანდაკეობა. პირველია ე. ი. მუსიკა, რადგანაც მას მეტი და მოკიდებულება აქვს ხალხის ცხოვრებასთან, მის განცდასთან, თავის განვითარებაში გაუსწრა თანამომეტ მხატვრობასა და მოქანდაკეობას (სკულპტურას). მას უკვე ჰყავს ისეთი წარმომადგენლები, როგორც არიან: მ. ბაღაჩიშვილი, ზ. ფალიაშვილი, ფოცხვერაშვილი, ი. კარგა-რეთელი და ესლახან გამოსული სახეისკო ასპარეზზე სულსანიშვილი, რომელმაც თავისი ნიჭიერი ნაწარმოებებით ასეთი შთაბეჭდილება მოახდინა ქართველ საზოგადოებაზე მესხიშვილის იუბილზე.

მხატვრობა და მოქანდაკეობა ყველაზე უფრო ნორჩი ხელოვნების დარგიაგანია ქართველ ხალხის კულტურულ ცხოვრებაში, განსაკუთრებით უკანასკნელი.

მის წარმომადგენლებში ი. ნიკოლოძე უკვე მქონდა ამას წინად ლაპარაკი ერთ-ერთ რუსულ გამოცემაში.

ესლა მინდა ქართულ მხატვრობის წარმომადგენლებზე გ. ვაზაშვილზე გამოვესაუბრო მკითხველს, მით უმეტეს, რომ ამ რამდენიმე დღის წინად ვიხსენა გამოცემა თითქმის ყველა მის ნაწარმოებს... მხატვრობა, როგორც მუსიკა და მოქანდაკეობა ისეთი დარგია ხელოვნებისა, სადაც განსაკუთრებული ყურადღება მი-ქცეული, თუ რამოდენად გრძნობს ხელოვნების იმას, რასაც ჰქონდა და ამის და გვარად აფორპებს სკოლა მასალას, რასაც კვირველია ეს დებულება მთელ ხელოვნებას ეუფლებს, მაგრამ ესლა ჩამოთვლილ ხელოვნების დარგებზე უმაჩინოდ სო-ცოცხელ არ შეუძლიათ.

მაგალითად, რომელიმე ლიტერატურულ ნაწარმოებში ფორმა მისი შეიღება არ ესაბა-ებოდეს შინაარსს, მასზე დალა იდგეს, მაგრამ ჩვენზე შთაბეჭდილება ჩემოთს თავისი იდეით, აზრით. მხატვრობაში, მუსიკაში, სკულპტურაში ასეთი მოვლენა შეუძლებელია: შინაარსი და ფორმა აქ შეუღლებული უნდა იყოს მხატვრობის ფორმა—ფორმადგია; მ

ფორმებში უნდა ინახებოდეს და იმსწოდება სული ნაწარმოებისა და მხატვრის გრძნობა—გონება, მასში უნდა გა-დაღორდეს შინაარსი მხატვრულ საგნისა.

მხატვარი თავის შემოქმედებაში მომ-რავი უნდა იყოს, ვით ბუნება და

